

Utdrag ur Valter Elgeskog *En bok om Traryd Hinneryd*

Släktrelation: Jacob Ebbesson Sporrsmed (död 1678) var mormors farfar till Sven Simonsson, som var Emmas morfars far och Carl Gustafs farfar.

JAKOB SPORRSMED VINNER KYLHULT OCH FÅR GRAVSTEN I TRARYD

År 1645 kommer en ung man, Johan Ebbesson, till rätten och klagar över att Kylhult varit illa skött under hans syskons omyndighetstid. Han får

löfte om rannsaking. Vid denna tid nämnes ej längre Nils Persson i handlingarna. Gästgivare i Kylhult är Sven Nilsson Falk, son till löjtnant Nils Svensson i Kvinhult. Han är först gift med Karin Nilsson och senare med Elin Nilsson. Elin är dotter till Nils Persson och har tidigare varit gift med länsman Nils Jakobsson i Hallaryd, vars far länsman Jakob Nilsson är bror till den kände Brodde i Markaryd. På 1650-talet bor dessutom i Kylhult en Jöns Nilsson gift med Gunnil. Sannolikt i samband med krigshändelserna 1657—58 har Sven Nilsson flyttat till Alandsköp. I slutet av 1660-talet har Jöns Nilsson flyttat till Bökhult. Men redan 1663 har Sven Nilsson och hans hustru sålt 3/16 Alandsköp "till deras käre son Jöns Nilsson", som är son till Elin Nilsson i hennes äktenskap med Nils Jakobsson i Hallaryd. I domboken 1670 nämnes, att Sven Nilsson Falk givit sin styvson, länsman Nils Nilsson i Markaryd 1/8 i Kylhult, som han erhållit genom en förpantning, vilken skulle vara inlöst 1663. Hustru Karin Nilsson — säkerligen en dotter till Nils Persson — säljer 1/8 i Kylhult till Jöns Nilsson. Nils Nilsson överlåter sin åtting till Jöns Nilsson. Denne äger efter detta minst 1/4 av Kylhult. Den Jöns Nilsson, som flyttar till Bökhult, torde vara morbroder till den senare Jöns Nilsson.

Sven Nilsson hade emellertid på grund av förstörelserna 1657—58 fått sitt hemman i Kylhult skattefritt i sin levnad. Han bor emellertid i Alandsköp utom under sina sista år. Han avlider 88 år gammal 1700 och bor då i Kylhult.

Vad som skett med Ebbe Jönssons gård i Kylhult ligger i dunkel. Den synes till stora delar — men hur? — ha gått förlorad under barnens omyn-dighetstid. År 1659 gör tre av syskonen — Jakob, Johan och Kerstin — anspråk på sin föräldragård i Kylhult, som deras faster — Nils Perssons hustru Kerstin Jönsson — skulle ha lagt beslag på. Tio år senare bor Kerstin Ebbesdotter i Kylhult. Det verkar, som om hon trängt undan Kerstins son Jöns Nilsson, som då flyttat till Bökhult. På hennes hemman bor då ogifte Lars. Man kan ej veta, om han är hennes son, en släkting eller arrendator.

Hur stor del Ebbes barn fått i Kylhult (om de nu säkert fått någon) är obekant. De fortsätter processen mot Kerstin Jönsson och hennes dottersöner, Jöns Nilsson och Nils Nilsson om en halvgård i Kylhult men i synnerhet om 1/9 (sex skäppland och 14 lass hö.) I domen klargöres, att Ebbe inlöst halvdelen i Kylhult (Nils Persson ägde ju den andra genom sina båda köp) och att denna ej blivit såld. Ebbes barn skulle ha rätt till halva Kylhult, vari dock den 1/9 skulle vara inbegripen, som Nils Persson på 1630-talet lagt beslag på.

Jakob Sporrsmeds gravsten på Traryds kyrkogård med följande inskrift: första raden I H S, andra raden I E S H — B R D, tredje raden E I S — N I S, fjärde raden H I D — M I D, femte raden K I D — (utplånat), sjätte raden: en tång, en sporre, en hand, som håller en hammare, sjunde raden ANNO 1678.

Det kan tänkas, att Sven Nilsson inköpt sin svärfars halvgård i Kylhult på 1640-talet och fått skattefrihet för denna, medan den andra halvgården varit sönderdelad och haft skiftande ägare, innan den nu hamnat hos Ebbes barn, vilka sannolikt tidigare fått en del av sin faders gård. Jöns Nilsson förblir emellertid innehavare — om också ej ägare — till de delar av Kylhult, som Sven Nilsson ägt.

Till dessa händelser skall knytas en saga, som Smålands Beskrivning, som utkom 1902, sätter i samband med en gravsten på Traryds kyrkogård. Det berättas att under digerdöden alla på gården Kylhult utom en liten gosse dött. Ett herrskap, som färdades vägen fram, hade tagit hand om den gråtande gossen. Han gick i svensk krigstjänst och blev sporrsmed. Efter sin död begrovs han på Traryds kyrkogård, där den nämnda stenen visar hans sista viloplats. Nedtecknaren finner det tydligt, att sagan inte kan ha med digerdöden att göra.

Det var Ebbes son, sporrsmeden Jakob Ebbesson i Göteborg, som i första hand förde processen om gården i Kylhult. Stenen, som bär inskriften 1678, är rest över Jakob Sporrsmed, som avled detta år, hans hustru Barbro Rasmusdotter, samt två söner och sannolikt fyra döttrar. Av barnen kan Nils Jakobssons och Kerstin Jakobsdotters initialer utläsas.

Jakob Sporrsmeds änka, Barbro Rasmusdotter, bosätter sig i Kylhult, där deras barn — födda i Göteborg — växer upp. Hon avlider 1709.

Jöns Nilsson känner sannolikt det svårt att fortsätta i Kylhult. Hans första hustru Gertrud Jönsdotter har dött 1675. Han har strax därefter gift om sig med Brita Månsdotter. Han flyttar gästgiveriet till Traryd,

Jonas Petterssons gård i Kylhult med husbondefolket, 1903.

där han avlider 1690 endast 45 år gammal. Hans änka Brita Månsdotter flyttar då tillbaka till Kylhult, där sannolikt Sven Nilsson Falk vid denna tid åter bor. En av döttrarna gifter sig med Per Simonsson. De bosätter sig i Kylhult. En annan dotter äktar Christian Persson, som också flyttar till Kylhult. Jöns Nilssons mågar äger i början av 1700-talet Nils Perssons halvdel av Kylhult.

Jakob Sporrsmeds son, Nils, gifter sig 1703 och övertar en del av fädernegården. Dottern Elin gifter sig med Per Pålsson, som får en annan del av gården. Dottern Kerstin gifter sig med Nils Nilsson från Klint. De bosätter sig i Kylhult utan att äga något hemman.

Per Simonsson dör 1707. Vid samma tid flyttar Christian Persson från byn. Kerstin Jakobsdotters man Nils Nilsson köper ett av hemmanen. Sannolikt köper Per Pålsson och Nils Jakobsson tillsammans det andra. Ägare till Kylhult omkring 1710 är Jakob Sporrsmeds tre barn: Nils, Elin och Kerstin. En av fjärdingarna var öde 1727, vilket kan ha varit tillfälligt.